



emcdda.europa.eu

SHRNUTÍ — VYBRANÉ TÉMA Problémové užívání amfetaminu a metamfetaminu v Evropě

Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost

Výroční zpráva za rok 2010: stav drogové problematiky v Evropě

Embargo: 10:00 ZEČ — 10. 11. 2010

Úvod

Toto vybrané téma se zaměřuje na evropské země, v nichž amfetamin nebo metamfetamin představuje významnou součást drogové problematiky, a zkoumá současný stav ve světle historického vývoje užívání amfetaminů ⁽¹⁾ od 30. let 20. století, kdy byly tyto látky poprvé uvedeny jako léčiva. Historie užívání amfetaminů je výsledkem vzájemného působení globálních vlivů, jako bylo rozšíření rekreačních drog v 60. letech 20. století a vstup heroinu na evropskou drogovou scénu v 70. letech, i místních událostí, jako byl vzestup drobné výroby pervitinu (metamfetaminu) v tehdejší Československu. Výsledkem je, že v současnosti je problémové užívání amfetaminů v jednotlivých zemích Evropy značně odlišné, možná více než užívání kterékoli jiné hlavní nezákonné drogy.

Amfetamin a metamfetamin

- Amfetamin a metamfetamin jsou dvě úzce příbuzné syntetické látky, které působí jako látky stimulující centrální nervovou soustavu. Lze je užívat perorálně, šňupat nebo aplikovat injekčně a metamfetamin, zvláště v jeho krystalické formě, je možné také kouřit.
- Obě látky mohou být svými účinky a vzhledem natolik podobné, že je uživatel často nemůže navzájem odlišit.
- K očekávaným účinkům těchto látek patří zlepšení nálady, pocit blaha, pocit zvýšené energie, snížená potřeba spánku, větší soustředění, bdělost, zvýšená motorická aktivita a komunikativnost, vyšší výkon při plnění fyzických a duševních úkolů, menší únava a snížené sociální či sexuální zábrany.
- K jejich škodlivým účinkům patří psychóza, kardiovaskulární a cerebrovaskulární obtíže, závislost, psychologické a psychiatrické obtíže, infekční onemocnění (při injekčním užívání) a úmrtí.

Výroba a dostupnost těchto drog

- Celosvětová výroba amfetaminu se soustředí v Evropě, kde se nacházelo 80 % všech laboratoří na výrobu amfetaminu zachycených v roce 2008. V Evropě probíhá výroba amfetaminu zřejmě především v **Nizozemsku, Polsku a Belgii** a v menší míře pak v **Estonsku, Litvě a Německu**.
- Nezákonná nabídka metamfetaminu v Evropě má různou podobu: od místních drobných „kuchyňských laboratoří“ až po (podle celosvětových měřítek) omezené mezinárodní pašování. Soustředí se ve dvou oblastech: střední Evropě (zvláště **České republice**) a Pobaltí.
- Zatímco v mnoha částech světa v čím dál větší míře převládá kouření krystalického metamfetaminu a „methu“, je metamfetamin v Evropě dostupný téměř výhradně v práškové formě, a tudíž je svým vzhledem a účinky prakticky nerozeznatelný od amfetaminu.
- Poslední údaje ze zemí severní Evropy naznačují, že amfetamin by mohl být na trzích v některých skandinávských a pobaltských zemích v rostoucí míře nahrazován metamfetaminem.

⁽¹⁾ Amfetamin a metamfetamin se souhrnně označují jako amfetaminy.

Užívání amfetaminů v obecné populaci

- Průzkumy v obecné populaci a průzkumy mezi studenty naznačují ve většině evropských zemí poměrně nízkou prevalenci užívání amfetaminů. Nejméně v pěti zemích se však odhaduje, že v průběhu posledního roku užilo tuto drogu více než 2 % mladých lidí (ve věku 15–34 let): v **České republice** (3,2 %), **Dánsku** (3,1 %), **Estonsku** (2,5 %), **Spojeném království** (Anglii a Walesu) (2,3 %) a **Bulharsku** (2,1 %).
- Velká část méně problémového užívání amfetaminů probíhá v prostředí zábavních podniků a souvisí zejména s akcemi z oblasti taneční hudby, při nichž je užívání drogy podle všeho těsněji spojeno s určitými konkrétními hudebními žánry.
- Prevalence užití amfetaminů alespoň jednou za život se mezi mladými lidmi v tomto prostředí značně liší, přičemž míry užití zaznamenané v některých studiích v **České republice**, **Maďarsku**, na **Slovensku** a ve **Spojeném království** činí 30–70 %.
- Z dlouhodobého hlediska existují známky toho, že přinejmenším v některých zemích možná amfetaminy v prostředí nočních podniků ustupují kokainu nebo extázi či novým látkám, jako je mefedron.

Regionální analýza problémového užívání amfetaminu a metamfetaminu

- V zemích západní a jižní Evropy je problémové užívání amfetaminů vzácné, ale v některých zemích a u konkrétních populací problémových uživatelů drog může dosahovat jisté míry významnosti.
- V mnoha zemích severní, východní a střední Evropy tvoří uživatelé amfetaminů, kteří drogu často užívají injekčně, značnou část populace problémových uživatelů drog.
- V této široké geografické oblasti se objevuje několik zřetelných dílčích vzorců. Nejzjevnějšími jsou přetrvávající problém s amfetaminem ve **Švédsku** a **Finsku** a historický problém s metamfetaminem v **České republice**, který postihuje i **Slovensko**.
- Odhadovaných 16 296 (12 000–22 000) problémových uživatelů amfetaminu ve **Finsku** (v roce 2005) tvoří zhruba tři čtvrtiny celkové populace problémových uživatelů drog. Nedávné odhady problémových uživatelů metamfetaminu jsou k dispozici za **Českou republiku**, kde se v r. 2008 jednalo o 21 200 (20 700–21 800) uživatelů, a za **Slovensko** s 8 083 (5 783–15 742) uživateli v roce 2007. U těchto tří zemí činí střední odhad počtu problémových uživatelů amfetaminů 4,7 (**Finsko**), 2,9 (**Česká republika**) a 2,1 (**Slovensko**) na 1 000 obyvatel ve věku 15–64 let.
- Zasaženy jsou i ostatní země v těchto oblastech včetně **Estonska**, **Litvy**, **Lotyšska** a **Norska**, kde jsou amfetaminy často užívány injekčně, a **Dánska**, kde se uvádí hlavně šňupání drogy.

Reakce na problémové užívání amfetaminů

- Abstinence od amfetaminů není považována za život ohrožující a úspěšná detoxifikace je možná.
- Po celé Evropě možnosti léčby dostupné uživatelům amfetaminů často odrážejí národní vzorce a historii problémového užívání amfetaminů.
- V zemích západní a jižní Evropy se léčebné systémy specializovaly tak, aby odpovídaly potřebám uživatelů opiátů, zvláště pomocí substituční léčby závislosti na opiátech.
- V zemích severní a střední Evropy, které mají dlouhou historii léčby užívání amfetaminů, jsou některé programy zaměřeny přímo na potřeby uživatelů amfetaminů.
- V některých dalších střeoevropských a východoevropských zemích došlo k významnému rozšíření problémového užívání amfetaminů nedávno. Protože léčebné systémy v těchto zemích se rozvíjely zejména směrem ke službám pro problémové uživatele opiátů, objevují se při řešení potřeb uživatelů amfetaminů obtíže a nedostatky.